

Интегративни модели за самооценка и развитие на меки компетенции: влияние върху професионалната реализация на студенти

Никола Танаков*

Предмет на изследването

Настоящото изследване се фокусира върху интегративните модели за самооценка и развитието на меки компетенции, които играят ключова роля в професионалната реализация на студенти. В контекста на бързо променящия се трудов пазар, е необходимо да се анализират методи и подходи, които улесняват студентите в оценяването на собствените им умения и способности, както и в развитието на необходимите меки компетенции.

Целта на изследването е да предложи иновационни решения и практики за висшите учебни заведения, които да подпомогнат подготовката на студентите за реалния свят, увеличавайки тяхната конкурентоспособност и успешност в кариерата. Резултатите от изследването имат потенциала да допринесат значително за развитието на теоретичните основи в областта на образованието и професионалната подготовка.

Методология

Анализът на настоящото изследване се основава на две анонимни анкети, проведени в различни периоди. Първата анкета е реализирана сред работодатели в интервала февруари – март 2024 г., докато втората е насочена към студенти и се провежда от април до юни 2024 г., посредством еднократно

попълване на структурирана анкетна карта чрез онлайн платформа. Въпросите в анкетната карта са предимно качествени, с възможност за един отговор. Образованата извадка обхваща 53 работодатели от цялата страна и 200 студенти от Университета за национално и световно стопанство (УНСС).

С цел постигане на задълбочен анализ, в изследването е приложен комбиниран подход, включващ както количествени, така и качествени методи. В допълнение към анкетите, са проведени интервюта и фокус групи с преподаватели и работодатели, с цел събиране на допълнителна информация относно значимостта на меки компетенции в професионалната среда. Инструментите за самооценка, използвани в изследването, са базирани на утвърдени модели за развитие на меки умения и са адаптирани към специфичните нужди на студентите в различни академични направления.

Резултати

Резултатите от проведеното изследване разкриват значими зависимости, според които студентите, редовно прилагащи инструменти за самооценка, постигат съществени подобрения в развитието на своите меки умения. Установен е съществен напредък в тяхната способност за адаптация към професионалната среда, съпроводен с отчетливи повишения в нивата на увереност, особено в областта на комуникацията и управлението на времето. Изследването допълнително подчертава високата оценка на тези умения от страна на академични и индустриални експерти, които ги определят като съществени за успешната професионална интеграция. Освен това, студентите, проявяващи висока ангажираност към процесите на самооценка, демонстрират по-изразена готовност за адаптация спрямо професионални предизвикателства и съумяват да трансформират теоретичните си знания в практически приложими умения, отговарящи на конкретните изисквания на работната среда.

Изводи

Проучването подчертава самооценката като стратегически инструмент, насърчаващ развитието на меки компетенции сред студентите. Чрез систематична самоанализа и

* Никола Танаков
Главен асистент, катедра „Регионално развитие“, УНСС, София-България

целенасочено усъвършенстване на ключови умения младите специалисти се подготвят по-адекватно за изискванията и предизвикателствата на съвременния трудов пазар. Интегрирането на модел за самооценка в академичния процес има потенциала да допринесе значително не само за академичното израстване на студентите, но и за изграждането на критично важни личностни и социални компетенции, които са основополагащи за тяхната успешна професионална реализация.

Въведение

В контекста на съвременния трудов пазар, характеризиращ се с интензивна глобализация и ускорено технологично развитие, значението на меките компетенции придобива все по-централна роля. Компетенции като комуникационни умения, емоционална интелигентност, адаптивност и критично мислене са възприемани от работодателите като основополагащи за успешната професионална реализация, особено сред младите специалисти, които тепърва навлизат в професионалната сфера. Това налага все по-систематичен подход към изграждането на тези умения в академичен контекст, който традиционно е ориентиран предимно към предаването на технически и теоретични знания. В този контекст интегративните модели за самооценка, съчетаващи елементи на саморефлексия, получаване на обратна връзка и аналитична оценка на личностните и социалните компетенции, представляват ефективен подход за структурирано самоусъвършенстване и по-задълбочена професионална подготовка на студентите.

Независимо от безспорното значение на меките компетенции за професионалната реализация, съществува съществено несъответствие между академичната подготовка и очакванията на работодателите. Значителна част от студентите срещат затруднения при адаптацията си към изискванията на работната среда поради липса на систематични подходи за самооценка и целенасочено развитие на личностни и социални умения. Настоящото изследване изхожда от необходимостта за по-цялостно разбиране на ролята на интегративните модели за самооценка в изграждането на

конкурентоспособни професионални профили. Като инструмент за развитие на ключови компетенции, тези модели осигуряват на студентите възможността да анализират индивидуалните си силни и слаби страни и активно да се ангажират със собственото си саморазвитие.

Целта на това изследване е да оцени ефективността на интегративните модели за самооценка като методологична рамка за развитието на меки компетенции и тяхното значение за успешната професионална реализация на младите специалисти. Проучването ще разгледа и възприятията на работодатели и академични наставници относно значимостта на меките умения, като постави акцент върху необходимостта от тяхното интегриране в академичния процес. Очаква се изследването да допринесе за разширяване на академичната дискусия относно прилагането на модели за самооценка в обучителния процес и тяхната роля за подобряване на професионалните перспективи на студентите в дългосрочен план.

1. Теоретична постановка на изследването

Настоящото изследване се основава на необходимостта от задълбочено теоретично разглеждане на взаимодействието между интегративните модели за самооценка и развитието на меки компетенции, а също така на тяхното въздействие върху професионалната реализация на студентите. Тези два аспекта не само че се допълват, но и създават основа за разработването на систематичен и комплексен подход, който да адресира актуалните предизвикателства на съвременния трудов пазар.

➤ Интегративни модели за самооценка

Интегративните модели за самооценка черпят вдъхновение от разнообразие от теоретични основи, включително, но не само, от психолого-педагогическите концепции на саморефлексията и личностното развитие. Както подчертава Джон Дьуй (1933), саморефлексията е съществени компонент на процеса на учене, позволяваща на индивидите да анализират и оценят собствените си действия, убеждения и опит, с цел оптимизиране на бъдещото си поведение и

умения. В образователния контекст, самооценката служи като инструмент за активиране на метакогнитивни стратегии, които спомагат за идентифициране на учебните нужди и личностното развитие.

Възприемайки конструктивисткия подход на Брунер (1966), интегративните модели за самооценка предлагат структуриран процес, който обединява етапи на анализ, оценка и планиране на индивидуалните учебни пътища. Чрез този подход, студентите не само разпознават собствените си силни и слаби страни, но също така развиват стратегии за усъвършенстване на специфични компетенции, които са ключови за успеха им в професионален план.

➤ **Меки компетенции**

Меките компетенции, известни още като трансверсални умения, обхващат широк спектър от личностни и социални умения, които играят съществена роля в професионалната среда. Според изследвания на Дейвид Гоулд (2009), тези умения включват не само ефективна комуникация и емоционална интелигентност, но и способности за критично мислене, креативност и работа в екип. Тъй като трудовият пазар е динамичен и конкурентен, необходимостта от развитие на меките умения става все по-наложителна, а работодателите все повече подчертават важността на тези компетенции за повишаване на производителността и подобряване на екипната динамика.

➤ **Взаимовръзка между самооценката и меките компетенции**

Научните изследвания категорично потвърдиха, че самооценката играе ключова роля в развитието на меките компетенции. Чрез активното участие в процеси на самооценка, студентите имат възможност да идентифицират области за подобрене и да формулират стратегии за усъвършенстване на своите умения. По този начин, самооценката не само че подкрепя самосъзнанието и личностното развитие, но и увеличава готовността на студентите да се адаптират към променящите се условия в професионалния живот.

➤ **Значение за професионалната реализация**

Изследването на взаимовръзката между интегративните модели за самооценка и

развитието на меки компетенции е от особена важност за подобряване на професионалната реализация на студентите. Развитието на тези умения, подпомогнато от систематичната самооценка, предоставя основа за успешна интеграция на студентите в трудовия пазар. В рамките на това изследване се акцентира на необходимостта от внедряване на интегрирани модели за самооценка в образователните програми, с цел максимизиране на потенциала на младите специалисти и укрепване на тяхната конкурентоспособност в съвременната динамична работна среда.

Тази теоретична постановка създава основа за по-дълбочинно изследване на интегративните модели за самооценка и тяхното влияние върху развитието на меките компетенции и успешната професионална реализация на студентите. Систематичният подход, предлаган от настоящото изследване, цели да допринесе за разширяване на академичната дискусия относно значението на самооценката и меките умения в образователния контекст.

2. Анализ относно меките компетенции за нуждите на бизнеса

В съвременната икономическа среда, която е динамична и подложена на постоянни изменения, нуждите на бизнеса все повече акцентират върху развитието на меките компетенции. Те представляват набор от личностни и социални умения, които позволяват на служителите да взаимодействат ефективно с колегите и клиентите, да работят в екип, да управляват стреса и да решават конфликти. Тези компетенции стават не само желателни, но и критично важни за организацията, тъй като те оказват значително влияние върху производителността, иновациите и конкурентоспособността на компаниите.

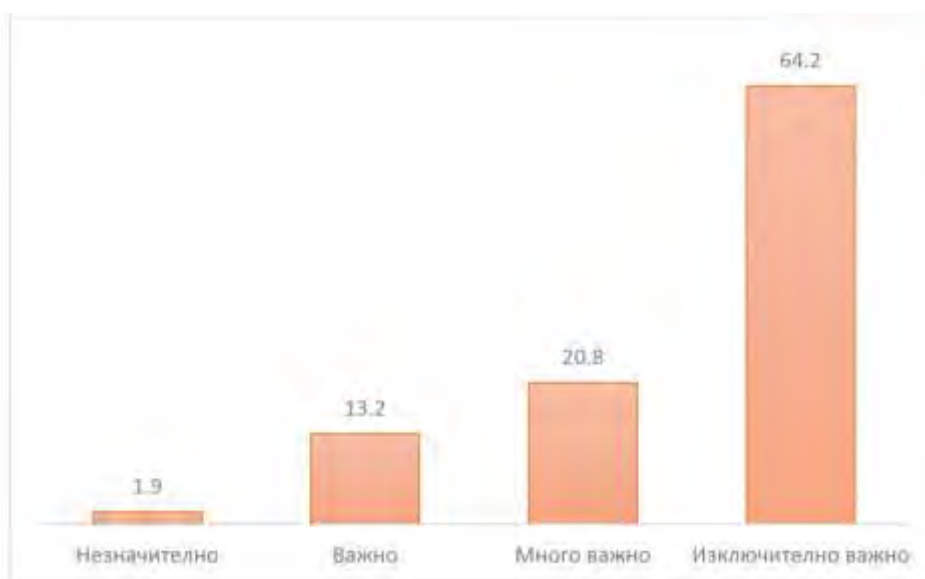
а. Въпроси свързани с меки компетенции за „Работа в екип“

▪ *Въпрос: Оценка за степен на важност на „работа в екип“*

Голяма част от респондентите (64,2%) оценяват уменията за работа в екип като изключително важно. Значителен процент от респондентите (20,8%) оценяват това умение като важно, а 13,2% като важно. Така може да се

заклучи, че преобладаваща част от респондентите (98,1%) смятат това умение за „важно“ но в различна степен, което предполага, че в организацията в която се намират работниците има много добре развита среда за работа в екип.

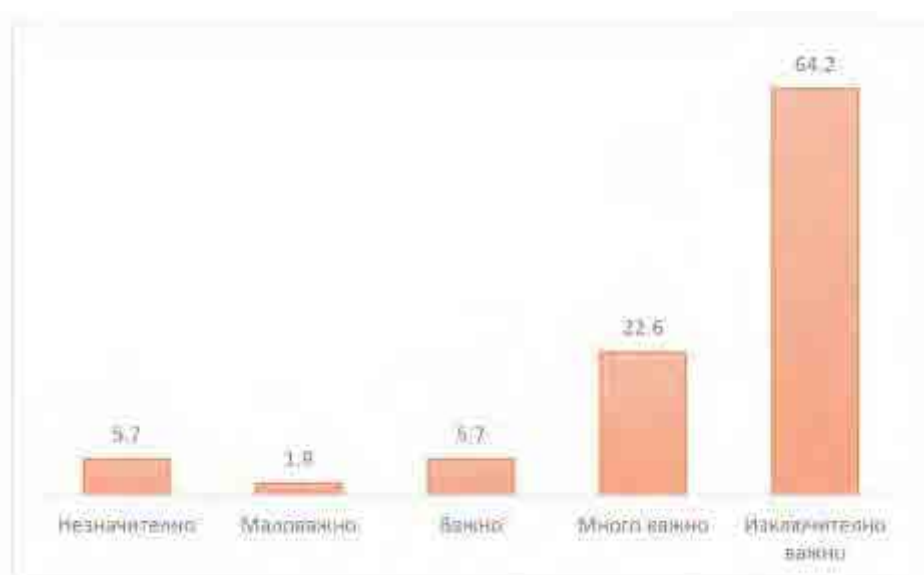

Фигура 1. Оценка на умениято „работа в екип“ от респондентите от бизнеса

Само 1,9% смятат, че работата в екип не е важна (незначителна е). Въпреки това е ясно, че е полезно да се поддържа и развива обучението за работа в екип, за да се осигури подобряване на уменията за всички работещи в организацията.

- *Въпрос: Оценка за степен на важност на „ентузиазъм“*

Данните показват, че по-голямата част от респондентите (над 85%) оценяват ентузиазма като много важно или изключително важно качество, което е положителен индикатор за тяхната мотивация и ангажираност към работата.

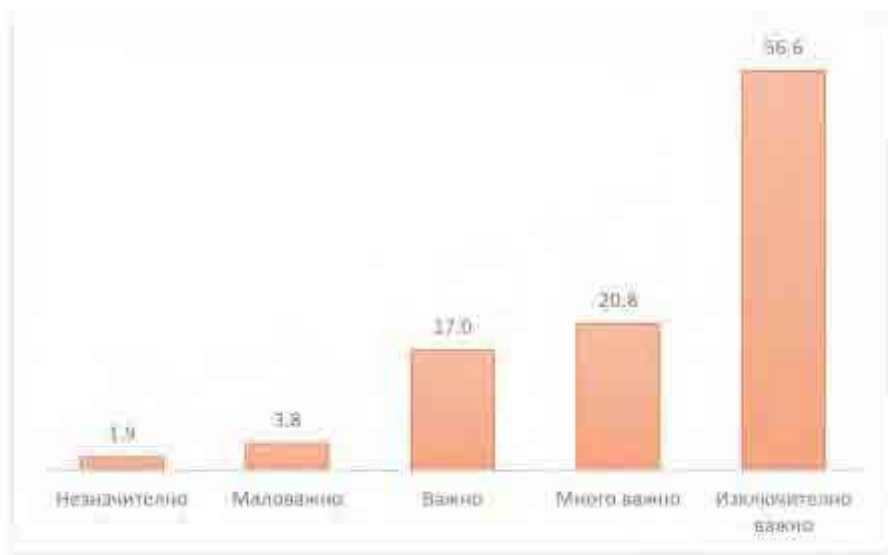
Фигура 2. Оценка на умениято „ентузиазъм“ от респондентите от бизнеса

Малък процент (5,7%) го оценяват на важно ниво. Също толкова (5,7%) смятат, че ентузиазма е незначително качество, което сигнализира нужда от внимание и подкрепа от страна на мениджмънта, за да се повиши ангажираността на тези респонденти.

▪ *Въпрос: Оценка за степен на важност на „гъвкавост“*

Голяма част от респондентите (56,6%) оценяват гъвкавост като изключително важна. Това означава, че повечето респонденти вероятно са и силно гъвкави, което е положителен индикатор за организацията в която работят. Оценката на качеството като много важно и важно също е относително често, съответно с 20,8% и 17,0%. Това също предполага значителен процент от респондентите с добро ниво на гъвкавост.

Фигура 3. Оценка на уменията „гъвкавост“ от респондентите от бизнеса

Някои респонденти (5,7%) имат маловажна или по-ниска оценка към гъвкавостта, което е важно да се вземе под внимание, за да се осигури допълнителна подкрепа или обучение за подобряване на гъвкавостта на тези работници.

• *Въпрос: Оценка за степен на важност на „придобиване на нови знания“*

Почти половината от респондентите (45,3%) оценяват владенето на качеството "Придобиване на нови знания" като изключително важно. Като важно го оценяват още 28,3% от респондентите, а само като важно – 22,6%.

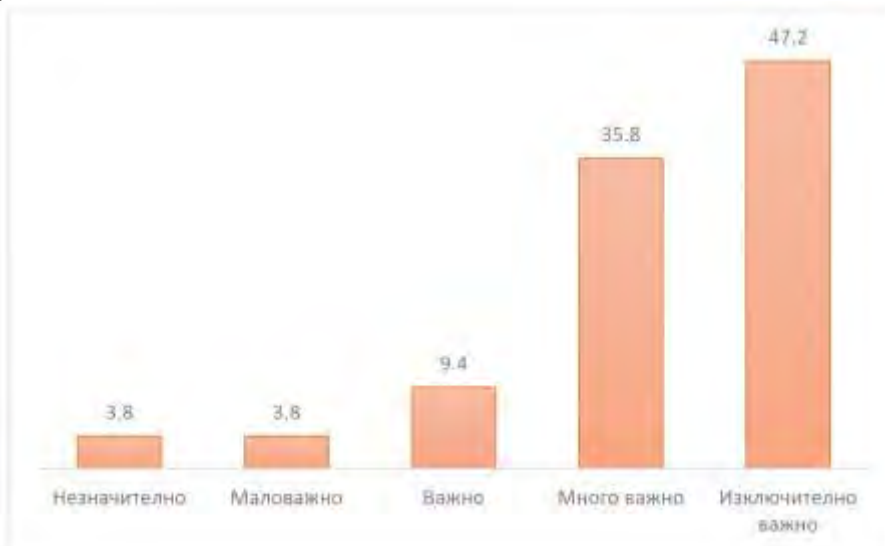

Фигура 4. Оценка на уменията „придобиване на нови знания“ от респондентите от бизнеса

Малка част от респондентите (3,8%) са посочили маловажна или незначителна оценка на придобиването на нови знания, което означава, че при тях трябва да се насърчи усвояването на уменията за придобиване на нови знания чрез подходящи обучения.

▪ *Въпрос: Оценка за степен на важност на „документиране на идея и информация“*

Съществената част от респондентите (общо 83%) считат документирането на идея и информация за много важно или изключително важно. Това ясно показва, че в тяхното възприятие тази дейност е критично важна. Като важно това качество са посочили 9,4% от анкетираните лица.

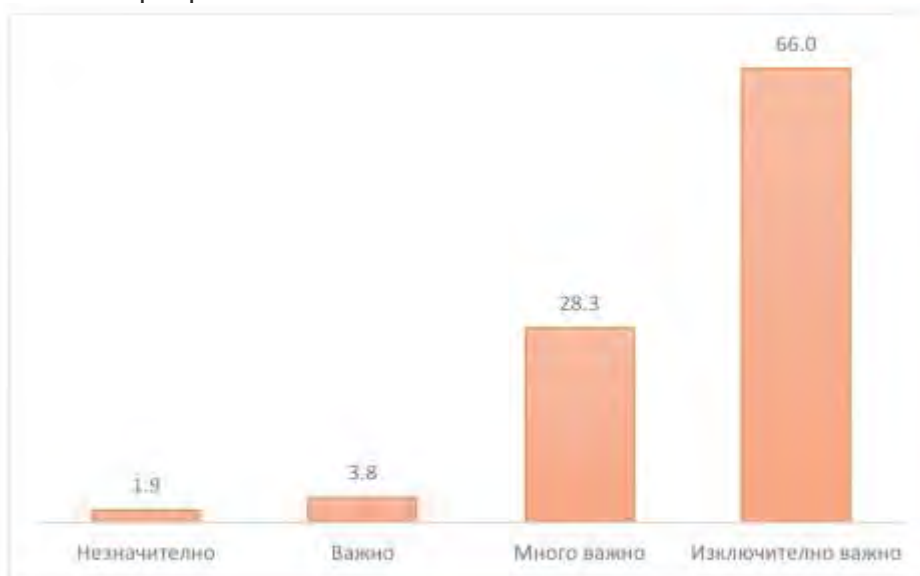

Фигура 5. Оценка на уменията „документиране на идея и информация“ от респондентите от бизнеса

Малкият процент респонденти (7,6%), които са посочили ниска важност, може да са изключение или да имат специфични причини, поради които да не смятат документирането за толкова важно.

• *Въпрос: Оценка за степен на важност на „прецизност при изпълнение на задачата“*

Преобладаващото мнозинство от респондентите (94,3% комбинирано за „Много важно“ (28,3%) и „Изключително важно“ (66,0%) възприемат прецизността като критична част от изпълнението на задачите за работа в екип. Това ясно показва, че в тяхната работна среда прецизността е основен приоритет.

Фигура 6. Оценка на уменията „прецизност при изпълнение на задачата“ от респондентите от бизнеса

Ниският процент на респондентите, които смятат прецизността за „незначително“ качество показва, че тези възгледи са рядкост. Възможно е тези анкетирувани да се намират в сектор в който изпълнението на задачите не изисква толкова голяма точност.

б. Въпроси свързани с меки компетенции за „Лидерство“

- *Въпрос: Оценка за степен на важност на „лидерство“*

По-голямата част от респондентите (66% съвкупно за „Много важно“ и „Изключително важно“) възприемат лидерството като ключово качество. Това ясно показва, че мнозинството от респондентите разбират и ценят важността на лидерството в тяхната работа или организация.

Въпреки това немалък процент от респондентите (18.8% комбинирано за „Незначително“ и „Маловажно“) не смятат лидерството за толкова важно. Това може да показва различни възприятия за ролята на лидерството в различните контексти или позиции при респондентите. Тази група може да включва респонденти, които не заемат лидерски позиции или при тях няма изявени такива.

За да се увеличи разбирането и значението на лидерството, може да се проведат обучения и семинари, които да подчертаят важността на лидерските умения и как те допринасят за успеха на организацията.

Фигура 7. Оценка на уменията „лидерство“ от респондентите от бизнеса

За първи път в разпределението на респондентите от извадката преобладаващия отговор не е „изключително важно“, а вместо това е „много важно“.

- *Въпрос: Оценка за степен на важност на „управление на времето“*

Преобладаващото мнозинство от респондентите (71,7% комбинирано за „Много важно“ и „Изключително важно“) възприемат управлението на времето като много важен аспект от тяхната работа и ежедневието.

Фигура 8. Оценка на умениято „управление на времето“ от респондентите от бизнеса

Въпреки това, значителен процент респонденти (18,9%) смятат, че управлението на времето е просто „Важно“, което също показва разпознаването на неговата значимост, макар и не на най-високо ниво. Само малка част от респондентите (9,4%) смятат управлението на времето за „Незначително“ или „Маловажно“ качество, което показва, че тези възгледи са сравнително редки.

Това е второто качество в което преобладаващия отговор не е „изключително важно“, а вместо това е „много важно“, като тук той е дори по-изявен отколкото при лидерството.

▪ *Въпрос: Оценка за степен на важност на „умение за водене на преговори“*

Данните показват, че умениято за водене на преговори е високо оценено сред респондентите, като повече от 64% го смятат за много или изключително важно. Това подсказва, че преговорите са значим елемент в техните професионални задачи или в контекста им на работа.

Фигура 9. Оценка на умениято „за водене на преговори“ от респондентите от бизнеса

Макар че има малък процент от респонденти, които смятат, че това умение не е важно (7,6%), тези данни са сравнително малки и вероятно не представляват основната тенденция.

При това качество също преобладаващият отговор е „много важно“, като тук за първи път отговор „важно“ са посочили приблизително 30%.

▪ *Въпрос: Оценка за степен на важност на „комуникационни умения“*

Най-голямата част от респондентите (81,2% кумулативно за „Изключително важно“ и „Много важно“) възприемат комуникационните умения като повече от важни. Това подчертава значението на комуникацията в техния контекст за постигането на професионални цели. 15,1% от респондентите оценяват комуникационните умения като „важно“, което също потвърждава важността на тези умения, макар и на малко по-ниско ниво от горните групи.

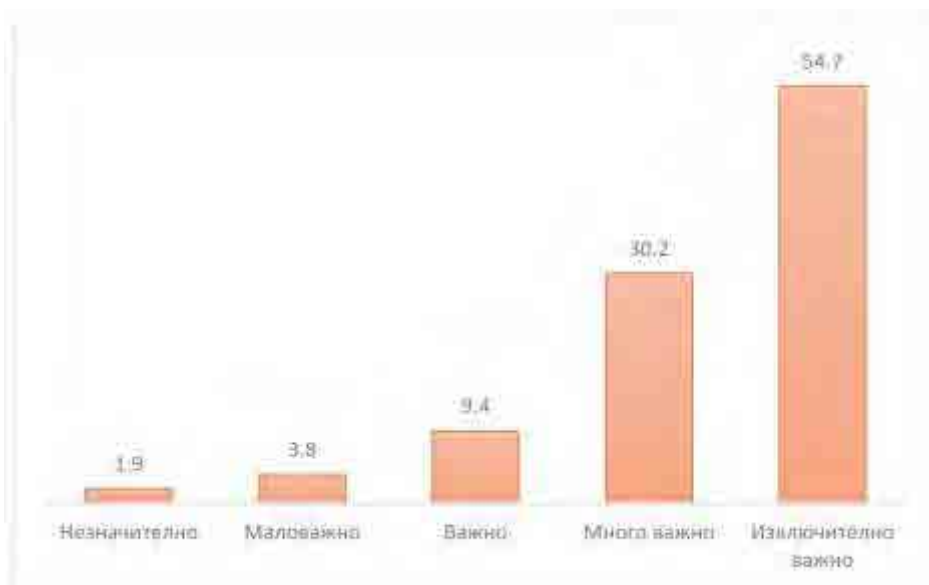

Фигура 10. Оценка на уменията „комуникационни умения“ от респондентите от бизнеса

Малък процент от респондентите (3,8% комбинирано за „Незначително“ и „Маловажно“) смятат, че комуникационните умения не са толкова важни, което може да е свързано със това, че в тяхната работа не се изисква толкова интензивна комуникация.

▪ *Въпрос: Оценка за степен на важност на „координация и организация“*

Преобладаващото мнозинство от респондентите (84,9% обединено за „Изключително важно“ и „Много важно“) възприемат координацията и организацията като повече от важни умения. Това показва, че тези умения са изключително ценени в контекста на тяхната работа или дейности. 9,4% от респондентите оценяват тези умения като важни, което също показва, че те са признати като релевантни, макар и на по-ниско ниво.

Фигура 11. Оценка на уменията „координация и организация“ от респондентите от бизнеса

Малък процент от респондентите (5,7% комбинирано за „Незначително“ и „Маловажно“) не възприемат координацията и организацията като важно умение, което може да се дължи на специфична роля на тяхната работа в която това умение не е приоритетно.

в. Въпроси свързани с меки компетенции за „Технически умения“

▪ *Въпрос: Оценка за степен на „владее на чужд език“*

Най-голям процент от анкетираните (41,5%) е посочил, че владенето на чужд език е изключително важно. Това показва, че значителен брой от респондентите имат отлични езикови умения, което може да им предоставя конкурентно предимство в професионалната им реализация. Владенето на чужд език на такова ниво често е ключов фактор за работа в международна среда, комуникация с партньори и клиенти от други страни, както и за кариерно развитие. Приблизително 1/3 (28,3%) от респондентите посочват владенето на чужд език като много важно. Това показва добра езикова компетентност, която е достатъчна за ефективна комуникация и изпълнение на професионални задачи, свързани с чуждестранни партньори или клиенти.

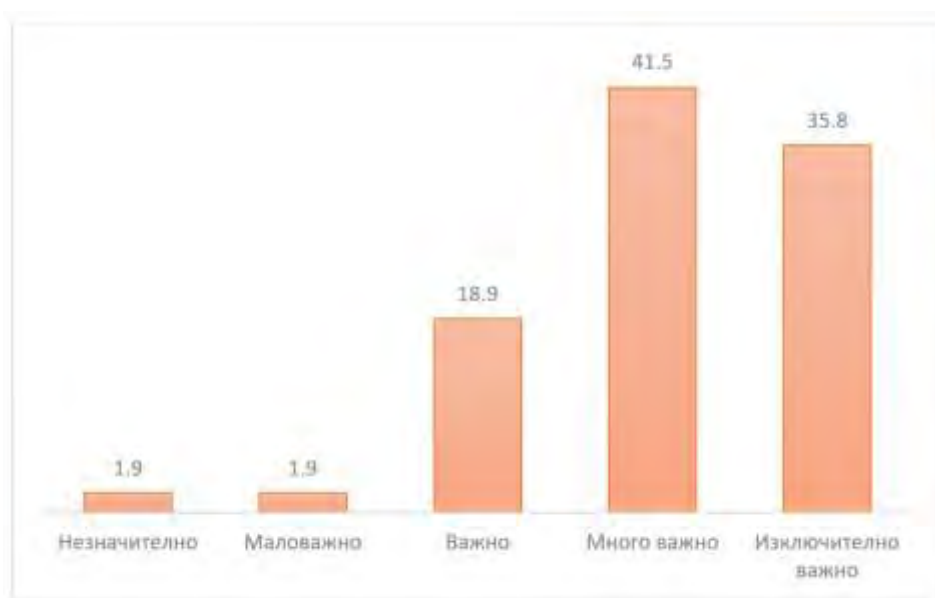
Фигура 12. Оценка на уменията „владее на чужд език“ от респондентите от бизнеса

Също така не малък процент от респондентите (17,0%) оценяват владението на чужд език като незначително или маловажно. Тези респонденти вероятно работят в малки фирми на локално ниво и имат ограничен достъп до международна среда или се намират извън компании, където чуждите езици са важни. Като цяло, владението на чужд език е важен аспект от професионалната квалификация, особено в глобализирана икономика, където межкултурната комуникация става все по-важна.

▪ *Въпрос: Оценка за степен на „техническа грамотност“*

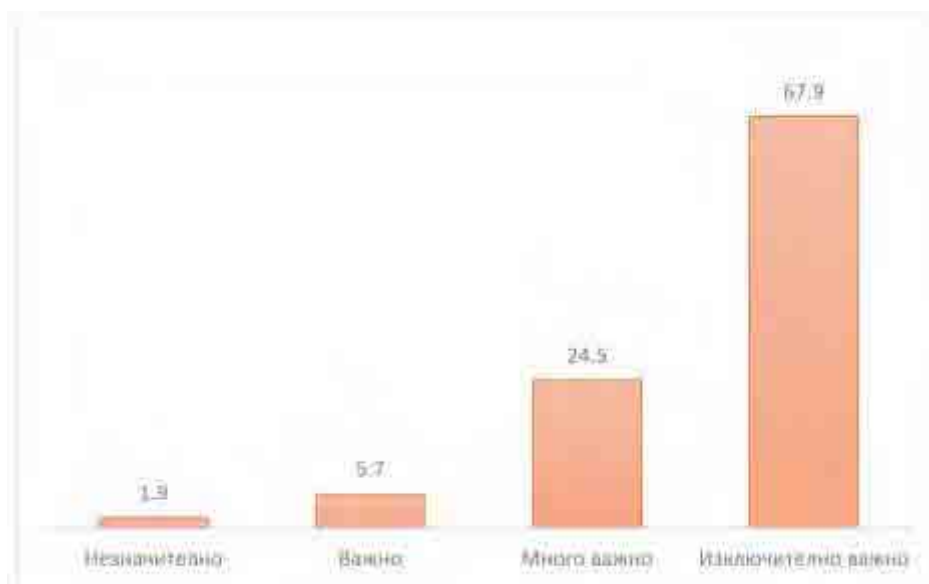
Данните показват, че по-голямата част от респондентите (над 75%) оценяват техническата грамотност като изключително важна или много важна, което е положителен индикатор за тяхната способност да се справят с технологичните изисквания на съвременната работна среда. Техническата грамотност е важна за адаптивността и ефективността в различни професионални роли. Малък процент от респондентите (3,6%) оценяват техническите умения като незначителни или маловажни, което подсказва нужда от допълнително обучение и подкрепа за подобряване на техните компетенции. От тях 1.9% оценяват техническата грамотност на най-ниско ниво. Това показва, че те вероятно и те се затрудняват при използването на технологии и вероятно имат ограничени умения в тази област.

Фигура 13. Оценка на уменията „техническа грамотност“ от респондентите от бизнеса

▪ *Въпрос: Оценка за степен на „компютърна грамотност (основно ниво)“*

Повечето респонденти (92.4% кумулативно за „Изключително важно“ и „Много важно“) възприемат компютърната грамотност като повече от важно умение. Това показва, че това умение е основополагащо за успешното изпълнение на професионалните задължения в съвременната работна среда.

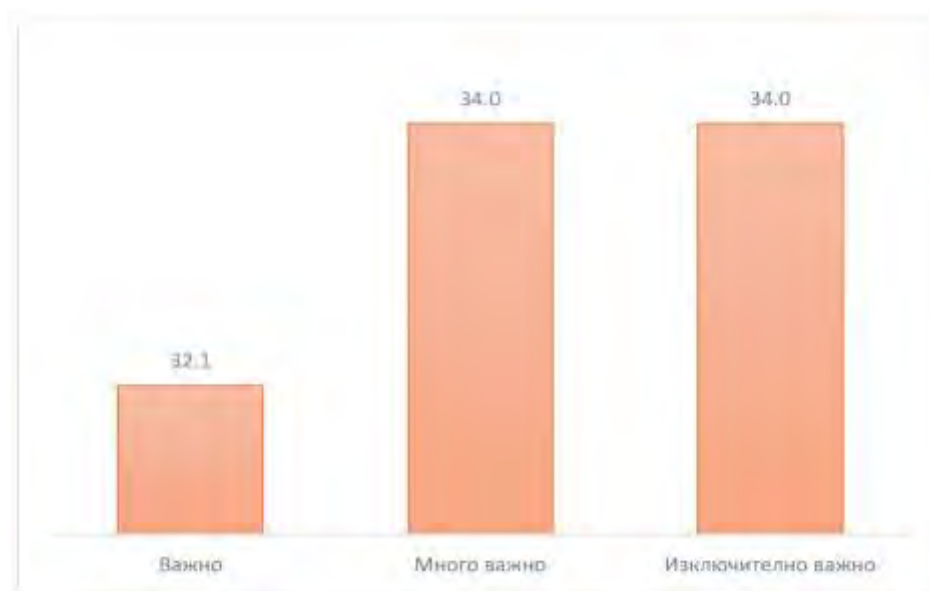
Фигура 14. Оценка на умението „техническа грамотност“ от респондентите от бизнеса

5.7% от респондентите оценяват компютърната грамотност като важна, което също подчертава значимостта на това умение, макар и не на най-високо ниво.

Малък процент от респондентите (1.9%) считат, че компютърната грамотност е незначително умение, което може да е свързано със специфичната работа или контекст на работа на тези работници, в които компютърните умения не са толкова важни и където други компетенции са по-приоритетни.

▪ *Въпрос: Оценка за степен на „дигитални умения“*

Общото разпределение на отговорите показва, че 100% от респондентите смятат тези умения от ключово значение. Почти две трети от тях (68% комбинирано за „Много важно“ и „Изключително важно“) ги считат за повече от важни.

Фигура 15. Оценка на умението „дигитални умения“ от респондентите от бизнеса

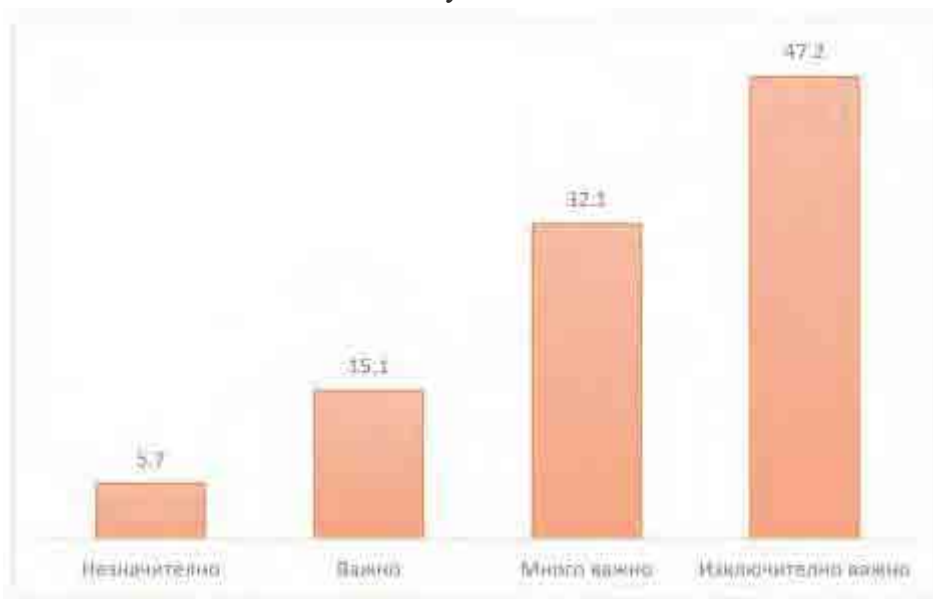
32.1% от респондентите възприемат дигиталните умения като важни, което подчертава тяхната значимост, но с малко по-нисък приоритет в сравнение с „Много важно“ и „Изключително важно“.

За първи път нямаме негативни отговори за дадено умение.

г. Проблемно мислене и креативност

▪ *Въпрос: Оценка за степен на „креативност“*

Данните показват, че креативността е високо ценено умение от по-голямата част от респондентите, като над 79% го смятат за „Много важно“ или „Изключително важно“. Креативността е явно призната като важен елемент в много професионални сфери, особено там, където иновациите и новите идеи са ключови за успеха.

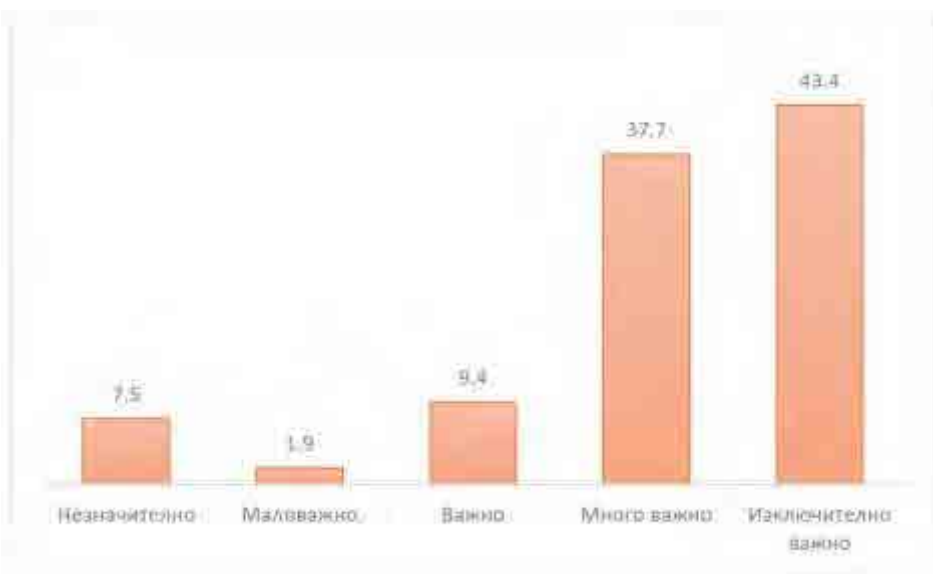

Фигура 16. Оценка на умението „креативност“ от респондентите от бизнеса

Малък процент от респондентите (5.7%) смятат, че креативността е „Незначително“ умение, което вероятно отразява специфичен контекст, където креативността не е толкова критична.

▪ *Въпрос: Оценка за степен на „анализ на работата“*

По-голямата част от респондентите (81.1%) виждат анализа на работата като съществен елемент в работата.

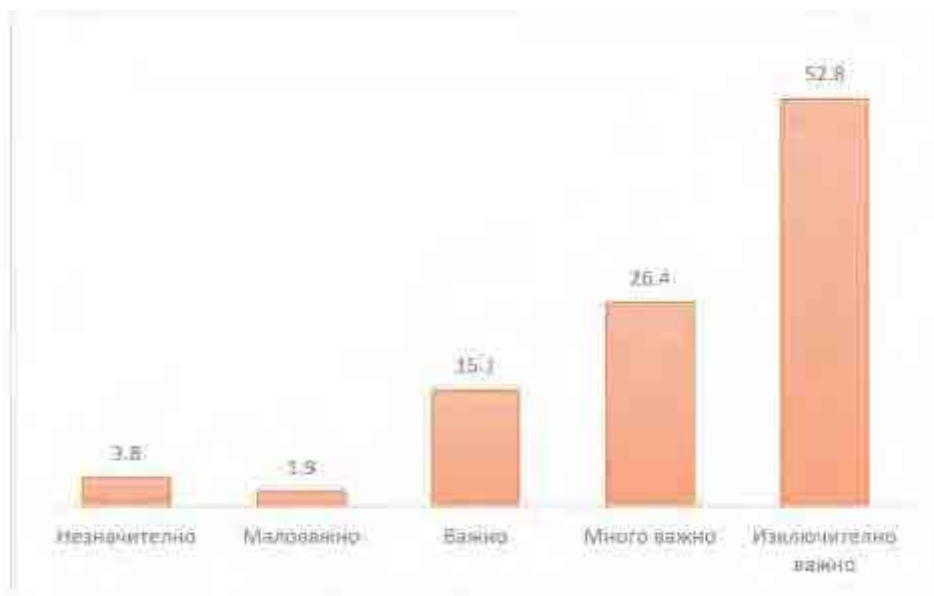
Фигура 17. Оценка на умението „анализ на работата“ от респондентите от бизнеса

Това предполага, че те смятат, че този анализ играе ключова роля в контекста на работната среда или организационната ефективност.

Близо 10% (9.4%) от респондентите смятат анализа за незначим и маловажен. Това предполага, че почти всички респонденти придават голямо значение под някаква форма на анализа на работата и че той е основополагащ.

▪ *Въпрос: Оценка за степен на „аналитично мислене“*

Почти 80% от респондентите смятат аналитичното мислене за много важно или изключително важно. Като важно това качество са посочили 15,1% от анкетираните лица. Това предполага, че според гореизброените то е ключово умение за успех и ефективност.

Фигура 18. Оценка на умениято „аналитично мислене“ от респондентите от бизнеса

Само 5.7% от респондентите смятат аналитичното мислене за незначително и маловажно. Това подчертава, че почти всички респонденти придават значително значение на аналитичното мислене.

Заключение

Настоящото изследване разкрива значителната роля на интегративните модели за самооценка в контекста на развитието на техните компетенции и тяхното влияние върху професионалната реализация на студентите. В условията на глобализирана икономика и динамична работна среда, техните компетенции, които обхващат умения като комуникация, емоционална интелигентност, работа в екип и адаптивност, се утвърдиха като съществени елементи за успешното изпълнение на професионални задължения. Настоящият анализ подчертава, че значението на тези умения не само надхвърля традиционните технически компетенции, но и определя устойчивостта на индивидите в предизвикателствата, които съвременният

трудов пазар поставя.

Значение на самооценката

Самооценката, в контекста на интегративните модели, предоставя на студентите уникалната възможност да осъзнаят и анализират собствените си силни и слаби страни. Този процес на саморефлексия не само улеснява личностното израстване, но също така изгражда основа за развитие на специфични умения, които са от съществено значение за адаптиране към нови ситуации. Като активни участници в собствения си образователен процес, студентите придобиват самочувствие и увереност, които пряко влияят на тяхната способност за успешно справяне с предизвикателства в работната среда.

Взаимодействие между техните компетенции и професионалната реализация

Проучванията показват, че високото ниво на меки компетенции значително повишава шансовете на младите специалисти за успешна интеграция в трудовия пазар. Работодателите все по-често оценяват именно тези умения като критични за ефективното функциониране в екип и за успешно управление на проекти. Способността да се комуникира ефективно, да се работи в екип и да се адаптира бързо към променящи се условия е от решаващо значение за успеха на индивидите в съвременната бизнес среда. Поради това, подходите за обучение, които акцентират на развитието на меките компетенции, не само че подобряват академичните постижения, но и осигуряват необходимата подготовка за успешна професионална реализация.

Необходимост от интеграция в образователната система

Въз основа на изследваните данни, е очевидно, че съществува спешна необходимост от адаптиране на образователните програми, за да се включат интегрирани модели за самооценка, които да фокусират вниманието върху развитието на меките компетенции. Образователните институции следва активно да проучват и прилагат иновации в обучението, които да съчетаят теоретичните знания с практическите приложения на меките умения. Това може да включва проекти с реални клиенти, ролеви игри и симулации, които да помогнат на студентите да приложат на практика усвоените умения в контролирана среда.

Препоръки за бъдещи изследвания и практики

Заключението на настоящото изследване предполага необходимост от допълнителни изследвания, които да разгледат дългосрочните ефекти от интеграцията на самооценката и меките компетенции в образованието. Може да бъде полезно да се анализират конкретни примери от практиката, където интегрирането на тези модели е довело до положителни резултати в професионалната реализация на завършилите. Освен това, изследвания в контекста на различни индустрии и кариерни пътеки ще предоставят ценна информация относно спецификите на изискванията за меките умения.

Заключителни размисли

В обобщение, интеграцията на самооценката и развитието на меките компетенции в образователния контекст е не само стратегическа необходимост, но и ключов фактор за осигуряване на успешна професионална реализация на студентите. Систематичният подход към самооценката, съчетан с акцент върху меките умения, представлява основата за подготовка на конкурентоспособни и гъвкави специалисти, способни да се адаптират и да процъфтяват в сложната и променлива бизнес среда. Възприемането на иновации в образованието, които насърчават самооценката и развитието на меките компетенции, ще бъде решаващ елемент за подготовката на бъдещите поколения и ще допринесе за изграждането на устойчиви и успешни кариери в глобализирания свят на труда.

Публикацията съдържа резултати от изследване, финансирано със средства от фонд НИД на УНСС, договор № НИД НИ-24/2023/Б

Използвана литература:

- 1. Bruner, Jerome S. (1966).** *Toward a Theory of Instruction.* Cambridge, MA: Harvard University Press.
- 2. Dewey, John. (1933).** *How We Think: A Restatement of the Relation of Reflective Thinking to the Educative Process.* Boston: D.C. Heath and Company.
- 3. Goev, V., Boshnakov, V., Tosheva, Ek., Kharalampiev, K., Bozev, V.,** *Statistical analysis in sociological, economic and business research, Publishing complex-UNSS, 2019, p. 306, ISBN (PRINT): 978-619-232-172-7*
- 4. Gould, David. (2009).** *The Learning Society: A New Approach to Lifelong Learning.* New York: Routledge.
- 5. Haralampiev, K. (2007).** *SPSS for Advanced, IC-SU, ISBN: 978-954-07-2621-2*
- 6. Kaloyanov, T., (2012).** *Statistics, Direct Service OOD, ISBN: 978-954-92814-3-9*
- 7. Pavlova, V. Chipeva, S. (2012).** *Statistics, New Star, ISBN: 978-954-8933-70-4*
- 8. Saykova, I. Stoykova-Kanalieva, A, Saykova, S. (2002).** *Statistical study of dependencies, IC-UNSS*